

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— ”
 Pe 3 luni . . . 7— ”
 Pe o lună . . . 2 40 ”
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— ”
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Discurs de deschidere

— Rostit în adunarea dela Lugoj —

de : dr. Gheorghe Dobrin

Domnilor și fraților!

Din însărcinarea convocărilor ace-
 stei adunări populare a aderenților parti-
 dului național român din comitatul Caraș-
 Severin și comitatele învecinate și totodată
 în calitate de prezident al clubului comi-
 tatens al partidului național român din
 Caraș-Severin, îmi revine onorifica mi-
 siune a prezida această adunare, la care
 v'ați prezentat într'un număr atât de im-
 pozant, dând ascultare însuflețită glasului
 convocărilor.

Onorată adunare!

Domnilor și fraților!

Două momente ne-au îndemnat la
 convocarea adunării de azi: întâiu tre-
 buința și datorința, de a da ocazie popo-
 rului nostru să se declare în fața marilor
 întrebări, cari frământă azi viața politică
 din țara noastră. Nici odată până acum
 nu s'a pus cu atâta înzistență ca în pre-
 zent marea întrebare a votului universal,
 dela a cărui introducere se așteaptă de-
 democratizarea țării.

Noi Românii încă dela început am
 luat în programul partidului nostru națio-
 nal votul universal egal, direct și secret,
 cu votarea în comune. Pentru noi deci
 întrebarea aceasta nu e nouă.

Până acum însă nu s'a produs o
 mișcare mai însemnată pentru realizarea
 ei. Acum însă a ajuns timpul ca să stă-
 ruim cu toată înzistența pe lângă înfăp-
 tuirea acestei reforme. Încă înainte de
 câțiva ani Coroana a dat mandat în di-
 recția aceasta guvernelor ce s'au perin-
 dat și prin urmare stăm în deplin acord
 cu dorința Monarhului, când și din par-
 tea noastră ne alăturăm cu toată hotărî-
 rea la mișcarea ce se agită din mai multe
 părți, ca votul universal, egal, direct și
 secret cu votarea în comune să se întro-
 ducă cât mai în grabă.

O deosebită importanță au pentru noi
 Românii în special și proiectele noilor
 legi militare, cari în forma cum s'au pre-
 zentat deja în dietă pe lângă exorbitan-
 tele sarcini ce le impun țării stoarse până
 la măduvă, jignesc adânc dreptul limbei
 noastre în armată. Prin aceste proiecte
 poporului nostru ca recompensă pentru
 însemnata dare de sânge care o jertfește
 pe altarul patriei i-se ia posibilitatea de
 a-și folosi limba, fiind constrânși și ceice
 servesc în armata comună a vorbi limba
 maghiară sau a veni în atingere numai mij-

locită cu judecătorii militare prin tălmăci.
 Se degradează dar instituția militară față
 de noi la nefericitul rol a unui mijloc de
 maghiarizare. Suferim noi, dar are să su-
 fere și însuflețirea și virtutea militară.

Al doilea moment, care a reclamat
 manifestarea noastră de azi e de natură
 internă a partidului nostru național.

D-voastră toți din viața de toate zi-
 lele știți destul de bine, că o familie, între
 ai cărei membri domnește bună înțelegere
 se întărește și înfloreste, iar o familie răs-
 leață, ai cărei membri nu se înțeleg între
 sine, nu numai că tânjește, ci dă îndărăt
 și se prăpădește. Tot așa e și situația
 popoarelor. Acele popoare, cari nu se
 resboiesc în internul lor dau înainte, de-
 vin puternice și au viitor de aur.

Spre a ajunge însă la bunaînțelegere,
 care este izvorul tuturor lucrurilor bune,
 este necondiționat de lipsă disciplina, des-
 pre care și strămoșii noștri ziceau „Ordo
 est anima rerum“. Poporul român din
 patrie numai unui singur partid politic a
 aparținut, celui național român; — să spe-
 răm, că și pe viitor, — pe lângă toate
 ispitele ce se ivesc, — tot numai ace-
 stuia va aparține. E și natural să fie
 așa, căci în momentul când se va diviza
 va pierde din însemnătatea ce o are azi
 și șansele de izbândă se vor reduce la
 zero. Dar și de altfel, aspirațiile de
 viață ale unui neam nu le poate repre-
 zenta decât un partid, care luptă pentru
 realizarea lor și nu închegări de oameni,
 cari în dorul lor de căpătuială personală
 reprezintă politica abdicățiunii naționale.

Pentruca acest unic îndreptățit partid
 însă să rămână tare și să devină neînving,
 viața de partid trebuie să fie vie, iar dis-
 ciplina mai pe sus de toate veleitățile
 personale. Nu se poate admite erezia
 ieșită la suprafață, căci ceice nu se supun
 disciplinei de partid, nu promovează prin
 aceasta întărirea partidului și interesele
 poporului. În fața marilor interese ale
 poporului se recere necondiționată ascultare
 și supunere față de conducerea parti-
 dului; prin urmare toți aceia, cari păcă-
 tuesc în contra conducătorilor puși din
 încrederea poporului în fruntea partidului,
 păcătuiesc în contra a însuși poporului
 român.

Marele bărbat al neamului românesc
 Ales. Mocsonyi în celebra sa scrisoare
 adresată comitetului central al partidului
 nostru, într'o situație analogă cu cea de
 astăzi, la 1891, se ocupă dinadins cu

chestia „disciplinei de partid și a solida-
 rității naționale“ și elucidând rostul „so-
 lidarității și demnității naționale a vieții
 noastre de partid“ — arată, că numai și
 numai comitetul central și conferința na-
 țională sunt forurile chemate pentru des-
 baterea și decidera întrebărilor contro-
 versate de partid, — chiar și cu eschi-
 darea publicității, căci dupăcum zice ni-
 merit: „acolo, unde domnește viața regu-
 lată de partid, chestiunile interne de par-
 tid se subtrag peste tot discuțiunii pu-
 blice“ — fiindcă „pretutindenea unde e-
 xistă sentiment și pricepere de disciplină,
 astfel de acte au să fie cvalificate de acte
 de indiscrețiune absolut nepermisibilă“ și
 prin urmare „o procedură jurnalistică, care,
 punând la o parte nu numai regardele în-
 datorite persoanei, ci chiar și cele ce
 compet pozițiunii de președinte al parti-
 dului, încarcă pe președinte cu cele mai
 josnice înjurături și numai decât îl și ex-
 cută à la Lynch, are o trăsătură pronunțat
 anarhistică“ — căci se întreabă: „oare
 partidul național nu se periclită deadrep-
 tul în existența sa, dacă el în temeliile
 sale morale și politice: în sentimentele
 de bună cuviință politică și de solidari-
 tate națională, prin astfel de pornire se
 sgudue, și nihilismul moral se incuibă în
 sânul său?“ De aceea de astfel de fapte
 nu ține în stare pe aceia, cari, „inspirați
 de intențiile cele mai bune în orbia lor
 pătimașă, nici conștiință nu au despre în-
 treaga primejdie a pornirii lor proprie“
 și de aceea „nici cele mai nobile inten-
 ți uni nu ar putea să justifice un astfel de
 mod de luptă“.

Acest Mocsonyi, care ca un stegar
 neclintit a ținut până a totdeauna stea-
 gul „solidarității naționale“ și alături
 dela această solidaritate creștăm în bună-
 tățirea sorței noastre amare de azi, —
 întru salvarea acestei solidarități, caută să
 împace și libertatea convingerei personale
 cu rigurositatea disciplinei de partid când
 dă de recetă părerea, că: „există dat pen-
 tru singulari precum și pentru minorități,
 expedientul de a corespunde pe deplin
 atât obligamentelor propriei conștiințe, cât
 și celor mai stricte postulate de disciplină
 a partidului, fără de a trebui să se re-
 curgă la vre-o agitațiune intestină de par-
 tid, prin aceea, că pentru concluzele, că-
 rora convincțiunile lor individuale se opun,
 refuză responsabilitatea lor personală, dar
 chiar și în asemenea concluze ale confe-
 rinței naționale știu să respecte voința

națională. Deci pentru aceia, cari știu să cuprindă bine și serios principiul *solidarității naționale*, absolut nu există motiv, care să-i îndreptățească la vre-o agitațiune în sânul partidului. Pe baza acestor considerante Mocsonyi punându-și întrebarea, că „n'ar fi oare interesul partidului, de a înneca prin o *reacțiune salutară*, în germene *nihilismul* pornit spre iveală“ dă sfatul: „Comitetul mai departe de bună seamă n'ar impune membrilor de partid un sacrificiu prea greu, dacă pentru viitor și-ar exprima așteptarea, ca fiecare aderent, însuflețirea sa nobilă pentru ale sale proprii idei și *convincțiuni*, să și-o *modereze* printr'o *însuflețire și mai înaltă pentru solidaritatea națională*“. Căci în timpuri când avem să luptăm pentru existența noastră *națională*, *chestiunea solidarității naționale stă mai sus de oricare chestiune controversă, și disciplina de partid* pe care se bazează și al nostru partid, ca oricare altul, *stă mai presus decât convințiunile personale*; ca ființa și organizarea partidului să nu fie numai cuvinte goale și lupta națională o jucărie copilărească“.

Urmând învățăturilor acestora înțelepte, în scopul încheșării șirurilor noastre și a susținerii solidarității noastre naționale dela care nu ne-am abătut niciodată, mă folosesc de ocazia aceasta, să exprimăm recunoștința noastră bine meritată față de conducătorii partidului nostru național și de deputații noștri naționali, pentru ostenelele puse în serviciul cauzei mari a poporului român, să-i asigurăm de încrederea noastră pentru viitor în destoinicia lor și mai presus de toate în neclintita alipire de organizarea noastră de partid, și să-i rugăm, ca din recunoștința și încrederea noastră să-și alcătuiască abnegațiunea necesară, ca stând neclintii pe baza programului nostru național, să conducă și mai departe afacerile partidului cu mână tare și neînfricați, căci noi una suntem.

Cu adevărată iubire fiască salut în mijlocul nostru pe ilustrul președinte al partidului nostru național român pe d. G.

Pop de Băsești, care nu a cruțat osteneala ca din mari îndepărtări venind la noi cu prezența d-sale să ridice prestigiul adunării de azi și dându-ne exemplu bun să ne însuflească curaj în lupta grea ce o ducem. E sentinela, care a stat strajă la leagănul înfiripării partidului național român și prin lupta desinteresată ce a purtat-o, a devenit în ochii noștri incarnațiunea sublimului princip al vieții noastre naționale și a continuității de partid. Grăesc din sufletul tuturor celor de față, când în semn omagial îi ofer ilustrului președinte al partidului național român, d-lui Gheorghe Pop de Băsești, prezidiul de onoare al adunării de astăzi.

Cu dragoste frățească salut pe d. Dr. Teodor Mihali, președintele clubului național dietal, care prin lupta ce o duce în dietă pentru îndreptarea sorții naționalităților surori de suferințe din patrie, a bine meritat sincera noastră alipire. Salut din inimă pe d-nii deputați naționali Dr. St. C. Pop, care e de față și pe ceilalți cari fiind împedecați nu s'au putut prezenta, îndeosebi pe d-nii dr. Vaida și V. Damian, cari toți cu abnegație își împlinesc datoria grea ce li-se impune, stând neclintii ca sentinelele drepturilor noastre naționale, — salut fruntașii membri ai comitetului național român prezenți la adunare, — salut inteligența prezentă, conștiința de datorințele sale și în fine Vă salut pe voi fraților țărani și industriași; căci voi sunteți talpa țării și dela voi ne inspirăm toți în iubirea de neam și credința cătră steagul, sub care luptăm.

Cu aceste declar adunarea poporală de astăzi deschisă.

Adunarea dela Lugoj

Deja în numărul nostru de ieri am redat însemnătatea manifestațiunii naționale dela Lugoj. Într'adevăr, ziua de ieri o putem socoti între cele mai frumoase zile ale luptelor noastre naționale. Adunarea dela Lugoj în dimensiunile sale și în întreaga sa splendoare a întrecut mult

chiar marea manifestație națională dela Arad, din iarna acum trecută. La adunarea dela Lugoj a participat aproape întreg comitetul național, în frunte cu iubitul său președinte *Gheorghe Pop de Băsești*.

Am văzut acolo Români aproape din toate ținuturile românești, între cari mai mulți frați din România (Turnu-Severin, în frunte cu vrednicul profesor Nanu), cari au venit să aziste la bucuria și manifestația atât de frumoasă a fraților, cari luptă pentru drepturile lor românești. Banatul întreg a fost reprezentat în mod demn. Văzut-am frați din Orșova, Timișoara, Oravița, Bocșa. Biserica-Albă, B. Comloș, Becicherecul-Mare, St.-Nicolaul-Mare, Nereu, Bozoviciu, Caransebeș și peste tot n'a fost comună mai însemnată pe întreg teritoriul bănățean, din care să nu fi participat la adunare cel puțin 2—3 aderenți ai partidului național român.

Cei veniți din afară de Lugoj au fost induși într'o condică anume și s'a constatat, că peste 200 de comune au fost reprezentate. Ceeace a dat o notă distinctivă adunării din Lugoj, a fost *prezența în număr foarte mare a femeilor române*, cari manifestau cea mai caldă însuflețire pentru sfânta noastră cauză națională. Și trebuie să remarcăm cu deosebită bucurie, că erau de față nu numai aproape toate damele române din Lugoj, ci au venit la adunare cu soții lor foarte multe dame din orașe chiar foarte îndepărtate.

Surtem cuprinși de o nespusă mândrie în fața acestui fapt.

Vedem înrolându-se femeia română sub steagul luptelor noastre naționale și legăm nădejdi mari de ajutorul acesta, căci lupta devine tot mai aprigă și tot mai mare și într'adevăr a sosit vremea, când mic și mare, tineri și bătrâni, femei și bărbați: toți Români de omenie trebuie să intre în șirele luptătoare pentru viața națională a poporului românesc din Ungaria și Transilvania. Frații noștri din Lugoj pot fi mulțumiți și mândri de rezultatul splendid al străduințelor lor, iar noi le aducem adânc simțita noastră mulțumită.

Gei doi nuferi

de Const. A. Giulescu

... Și ne-am oprit o clipă pe prundișul nisipos din marginea lacului.

Era un amurg de primăvară cum n'a mai fost altul! Miros de flori împrăștiau grădinile dinspre răsărit, pe când viața satului se lămură sub umărul dealului, la cotitura drumului ce șerpuieste ca o fașie de pânză, prin pădurea de mestecenii. Flori albe și roșioare, de meri și zarzări, alergau pe suprafața lucie, înfiorând apa în cerculețe mici, tremurătoare.

Vanda se apropiase de mine, cu mâna stângă ținându-și inima, cu dreapta răzimată de umărul meu.

Cum îi priviam ochii albaștri, și căpșorul blond, acoperit cu pălărie de pai galben încărcată cu spice de grâu și romanițe, îmi părea o scânteuță răsărită în mijlocul unui lan de seară.

Ce frumoasă era Vanda!...

Îmi venea s'o iau în brațe și s'oucid în sărutări. Așa, o furie nebună venită din senin! Nu vream s'o mai vadă nici soarele, să nu-i mai îmbujoreze obrajii nici adierea vântului!...

În clipa ceia, am simțit pentru prima oară, că în adevăr o iubeam pe Vanda!...

O cunoscusem la teatru într'o noapte de iarnă. Ne-am întâlnit mai în urmă patru luni de-arândul, și o prietinie caldă, preludiul unei iubiri pătimașe, s'a cristalizat între noi. O aștep-

tam sara la colțul stradei, la fereastra unei cafenele, or în grădina publică... Iar când o vedeam trecând, începea să-mi bată inima, mă sculam grăbit, și îi alergam în cale!...

Pas cu pas îmi cercetam sufletul, și clipă cu clipă torceam în neștire, din caerul dragostei...

Dar, în vâlmășagul orașului, sub lumina palidă a felinarelor, nu se țese pânza adevăratei iubiri!...

De cum a venit primăvara ne-am hotărât să mergem Dumineca la marginea orașului. Să primim cerul, să ascultăm murmurul apelor, și să hoinărim până noaptea târziu pe sub umbra plo-pilor, ce-și cântă singuri ca s'adoarmă!...

Oh! numai atunci am văzut cât de mult o iubeam pe Vanda!...

De ce ne desvăluie uneori natura, taine ascunse, iubiri înăbușite, pe cari nu le putem nicicum pătrunde în alte clipe ale vieții?...

Și cum stam și ne priveam în taină, am prins-o de mijloc; și ea s'a lăsat în brațele mele doritoare de alintări, pradă sărutărilor pe cari i-le depuneam pe ochi, pe părul galben ca spicul grâului copt, și pe gura pătimașe, în fierbântă de dorinți!...

Ah! cât de blând mă îndepărta cu mânuțele-i catifelate, și cum mă ruga negrăit de dulce ca să fiu cumintel!...

Dar, cum poți fi stăpân pe inimă când te îndeamnă spre fericire?

Știu că i-am spus într'o vreme:

„Sunt fericit, Vanda, și te iubesc mult, mult de tot!...

Am tăcut apoi, căci sufletul vrea liniște când inima se roagă și dragostea e supremă!...

Pe de-asupra lacului sburau gândăcei și libelule, cu aripioarele albastre, întinse. Sălciile pletoase își tremurau mătășorii în oglinda apei. Pretutindeni era liniște, pe când o melodie tristă își picura jalea dintr'o țiteră, de partea cealaltă a lacului!...

Am pornit încet, încet de-alungul prundișului, și ne-am oprit sub o salcie plângătoare, de unde priveam în depărtări cum trec păsări căiătoare!... Liniștea cobora treptat, treptat de sus, iar noaptea să lăsase peste păduri și crânguri. Numai în grădinile pline cu buchetele de flori albe, mai ciripeau păsărele vioaie, pe când un cuc rătăcit în marginea satului, se striga mereu pe nume!...

Se înfiora necuprinsul de atâta măreție, iar în sufletele noastre se strecura pe nesimțite o tristețe neînțeleasă!...

Cât de nestatornică e uneori firea omenească! Acum te crezi stăpân pe fericire, și peste un crâmpei de vreme te vezi în prada unei desamăgirii!...

Iluzii, care se sting ca un apus de soare într'o mare de flăcări!...

Ne-am apropiat mai mult unul de altul, doritori să ne regăsim iar, pierduții din clipele trecute!...

Și cum stam pe gânduri, am zărit într'un colț al lacului doi nuferi. Steteau chitiți sub o

Moțiunea :

Aderenții partidului național român din comitatul Caraș-Severin și comitatele învecinate, întruniți la Lugoj în adunarea poporală la 2/15 Iunie 1911 :

constată, că sistemul de guvernământ inaugurat în Ungaria, la 1867, susține și astăzi acea politică de distrugere, care bazându-se pe exclusivismul de rasă și de clasă, încătușează forțele adevărate ale acestei țări și în special face imposibilă validitatea politică, dezvoltarea economică și culturală a poporului ;

constată cu durere, că ocârmuirea țării desconsideră nu numai drepturile inalienabile ale poporului român, ci nesocotește chiar și cele mai elementare îndreptățiri ale limbei și obiceiurile poporului român ;

protestează cu toată hotărârea împotriva acestor stări de lucruri și pretind respectarea intereselor de existență națională ale poporului român din Ungaria, pretind ocrotirea intereselor economice ale țărânilor române și reclamă să i-se recunoască poporului român cuvânt în ocârmuirea țării, în proporțiunea jertfelor de sânge și de avere, pe cari le duc pentru susținerea țării și mărirea Monarhiei ;

cer introducerea fără amânare a sufragiului universal, egal, direct, secret, fără restricții și cu votarea în comune, precum și o arondare dreaptă a cercurilor electorale, fiindu-se seamă de relațiile de naționalitate ale populațiunii țării, ca fiecărui popor din țară să-i fie dată posibilitatea a trimite în dietă deputați în raport cu numărul său ;

protestează împotriva tendinței de a amâna și a lua dela ordinea zilei această reformă, fără de care este cu neputință înstăpânirea unui regim democratic, singurul care răspunde astăzi exigențelor unei dezvoltări firești și sănătoasă a țării în plină

Am aflat mai târziu, că pornise în provincie cu o trupă de teatru, unde se măritase după un actor. Am colindat multe orașe, dar n'a fost chip s'o mai pot întâlni.

Am revăzut-o peste trei ani într'o berărie din Capitală. Dar nu mai era Vanda! Am salut-o de departe. Mi-a zâmbit trist, ca o amintire deșteptată în suflet, și ne-am despărțit, ca doi prieteni într'o lume necunoscută!

Iar noaptea târziu, când am intrat în casă, am rasfoit un vraf de hârtii îngălbenite uitate într'un sărtar. Am regăsit acolo, ascuns într'un plic verde și nufărul meu, cu frunzele risipite, uscate, strivite!

M'am revăzut alături de Vanda, și am trăit o clipă lângă ea pe prundișul nisipos din marginea lacului.

Părea că noaptea se strecoară pe furis dinspre pădurea de mesteceni, pe când buchețele de flori albe împrăștiu aceleași mirezme primăvăratice, care m'am îmbătat atunci!

Târziu, am închis iar în plic rămășițele nufărului, zicându-mi :

Cât timp vor mai fi aproape de mine aceste foi uscate, inima mea și gândul meu, vor fi la Vanda!

consonanță cu interesele de viață a popoarelor, cari împreună constituie țara;

reclamă deplina garantare a libertăților publice, asigurarea eficace a liberului exercițiu al drepturilor cetățenești și eliminarea radicală a tuturor acelor practice neconstituționale și nelegale, cari înstăpânindu-se în cursul vremii în Ungaria, au otrăvit toate fântânile vieții publice;

iar relativ la așa zisele inițiative de împăciuire națională, invitate din diferite părți în timpul din urmă, iau cu satisfacție act, că se află deja bărbați de stat, cari recunosc, că chestiunea de naționalități este astăzi chestiunea de cea mai vitală importanță a Ungariei și că dela fericita ei soluțiune depinde viitorul Ungariei, regretă însă, că până acum nici un fapt de guvernământ nu a dovedit, că întru adevăr am fi ajuns în evoluțiunea politică a țării la acel mult dorit punct de întoarcere, când prin fapte incontestabile să se dea dovadă, că ocârmuitorii țării sunt pătrunși de adevărul, că nu pe temeiul forțării unei supremații artificiale, saturate de nenorocitul spirit al exclusivismului de rasă, ci numai și numai în spiritul sincerei păci, a deplinei egalități de drept a popoarelor, cari constituie țara și a adevăratei libertăți naționale, bazate pe drept și dreptate, pe respect reciproc de drept și pe încredere reciprocă, se poate înfăptui justa și mulțumitoare, și prin urmare: singur posibilă soluție fericită a chestiunii de naționalități din Ungaria; în fine își exprimă aderența la programul partidului național român și își depune deplina încredere în comitetul central al partidului național român.

O scrisoare

Câmpulung 13/VI. 1911.

Onor. Redacție!

Rog a lua la cunoștință, că adresa din Viena publicată în Nr. din 11/VI. 1911 al ziarului „Tribuna“, unde figurează și numele subsemnatului de subscriere s'a făcut fără știrea mea și nici se poate identifica cu cele scrise.

Broșura d-lui dr. Vaida și învinuirile făcute „Tribunei“ din partea bărbaților de mare valoare ai Românilor din Ungaria, la cari țin mult îmi impun mie ca Bucovinean datoria de a mă reține de orice manifestație pentru amintitul ziar.

Cu stimă Dr. Ilie Păticariu.

Fără comentari!

Nouă îndemnizare. Ieri după amiază în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub președința Khaen-Héderváry. Consiliul, care a ținut până la orele 7 seara, a debătut chestii curente și totodată a hotărât, să prezinte Camerei un nou proiect de îndemnizare.

O apropiată întrevvedere a miniștrilor de externe ai Triplei alianțe. Din sursă diplomatică se anunță, că miniștrii de externe ai puterilor Triplei alianțe se vor întâlni la vară la Ischl sau Salzburg. În această privință se urmează tratative între contele Aehrenthal, San Giuliano și Kiderlen-Waechter.

O parentare. În congregația din urmă a comitatului Sibiu a fost parentat cu cuvinte foarte elogiase decedatul ministru de comunicațiune

Hieronymi Károly, a cărui memorie s'a propus să fie eternizată și în procesul verbal al adunării municipale. În numele Românilor a declarat d. dr. Liviu de Leményi, că ei nu participă la acest act, de oare ce pe ei îi leagă triste suveniruri de activitatea decedatului, care ca ministru de interne a desființat partidul național român și a sistat funcționarea comitetului acestuia. Românii nu au alte cuvinte față de decedatul decât că: „apa trece, pietrele rămân“.

De la Liga culturală. Comitetul central al Ligei culturale din București s'a complectat prin intrarea pâr. Arhim. I. Scriban și a d-lui St. Bogdan-Duică, membri și dr. St. Bogdan, ca cenzor, aleși de către congresul din Craiova la 21 Maiu.

— D. Victor N. Pop, Craiova, a binevoit a face Ligei Culturale un generos dar de 500 lei.

Comitetul central îi exprimă călduroasele sale mulțumiri pentru acest dar, pe cât de însemnat pe atât de rar.

— S'a hotărât de către comitetul central să se tipărească în o broșură specială mulțămirea venite din Italia de la persoanele marcante cărora li s'a trimis scrierea editată de Ligă „Breve Storia dei Rumeni“ de d. N. Iorga.

Ele sosesc neîncetat și sunt pline de manifestări de adevărată simpatie pentru România și neamul românesc.

Iată unele din ele sosite în ultimele zile :

1) Simt datoria a vă oferi d-voastră și membrilor acestei onorate Ligei cele mai vii mulțumiri pentru darul operei „Breve Storia dei Rumeni“ dedicată cu cele mai alese simțiminte de amabilă frăție poporului italian în timpul când sărbătorește 50 ani de la propria sa Unitate.

Sunt foarte sigur, că omagiul învățătorilor români, interpreți adevărați ai sufletului popular va fi în chip cordial bine primit de orice patriot italian și va rămâne, cu valoarea sa de două ori istorică, pentru a mărturisii și a strânge legăturile care îmbrățișează neamurile latine.

Cu considerație deosebită
Directorul oibliotecei muzeului civic din Padova,

Andrea Mischetti.

2) *Domnule și coleg,*

Vă sunt în adevăr recunoscător pentru trimiteria amabilă a cărții d-voastră „Breve Storia dei Rumeni“ pe care o voi citi bucurat.

Deocamdată îmi face o plăcere adâncă glasul de prieten care ne ajunge din această țară a fraților noștri.

Cu deosebită stimă,
Ministrul instrucțiunii publice

Credaro.

— Duminecă, 29 Maiu, s'a făcut cu o solemnitate deosebită inaugurarea noii secțiuni Mihăileni, de la frontiera Dorohoiului. La această serbare deosebit de frumoasă a luat parte și multă lume venită din Bucovina și țărâni din comunele învecinate.

Președintele onorific a fost ales d. Gh. Burghel.

Președinte activ d. Alex. Calcăntaru; vice-președinte Dim. Ionescu și Ion P. Mandiu; casier St. N. Culiianu, secretară, d-na Matilda Borgovan; membrii: Teodor Borgovan și Anton Doneschi.

Cu această ocaziune s'au expediat telegrame de omagiu d-lui Virgil Arion, președintele Comitetului Central și domnului Nicolae Iorga, secretar general.

Alegerile în Austria. În Bucovina. În Bucovina sunt 14 mandate de deputați. Au fost aleși dela primul scrut niu 13 deputați și este un singur balotagiu.

Iată deputați aleși:

Cernăuți West: dr. Straucher (sionist).

Cernăuți Est: dr. Grigorevici (român socialist).

Gura Humorei: dr. Keschmann (german-agrarian).

Rădăuți: balotagiu între Hruschka (creștin social) și Brunner (independent).

Acestea au fost rezultatele din orașe. Iată acum rezultatele din districte.

Au fost aleși :

Kozman: Semaka (ucranian). A căzut Mintencu (român).

Cernăuți: Spânul (ucranian).

Zastavna: Lucaszewici (ucranian).

Stănești: Smalstocki (ucranian).

Putilla: baronul Wassilko (ucranian). N'a avut contra-candidat.

Dorna-Vatra: Sârbul (român). A avut contra-candidați pe: Reuș, Torsota și Leoșteanu (români).

Boian: Isopescul (român). N'a avut contra-candidat.

Suceava: Hormuzaki (român). A avut contra-candidat pe Blându (român agrarian).

Rădăuți: Simionovici (român). A avut contra-candidat pe Tofan (român).

Socla: Onciul (român).

*

Cele 14 mandate din Bucovina se împart deci astfel:

6 Români, 5 Ruteni, 1 Sionist, 1 German agrar și un balotagiu.

In Galiția. Ziarul „Slavisches Tagblatt“, care apare în Viena, aduce denunțul senzational, că Rusia a intervenit în lupta electorală din Galiția, punând la dispoziție un milion de ruble pentru reușita candidaților rusofili, și că o sută de studenți dela universitatea din Lemberg au fost angajați direct de Rusia să facă agitație.

Ziarul declară că deține știrea din sursa cea mai sigură și adaugă că propaganda rusească are ca efect un puternic curent rusofil.

In Galiția și Dalmația alegerile nu se isprăvesc azi, ci durează mai multe săptămâni, așa că știrea dată de „Slavisches Tagblatt“ nu va avea mare influență asupra campaniei, care de altfel, în Galiția este extrem de aprinsă.

*

Rezultatele din Galiția vin cu greu, alegerile fiind foarte agitate acolo.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 16 Iunie.

Azi s'a sfârșit dezbaterile generală a bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică. În ședința de astăzi a avut loc o discuție personală agitată între Polónyi și Hock.

Ședința se începe la orele 10¹/₂ a. m.

Prezidează: *Albert Berzeviczy*.

După verificarea protocolului ședinței trecute ia cuvântul

G. Polónyi, care răspunde în chestie personală la atacurile lui Hock.

Îi răspunde *Hock*, care și de astădată declară, că-și susține acuzele ce i le-a adus lui Polónyi, că adevărat acesta face propagandă antisemită.

Bugetul ministrului de culte și instrucțiune publică.

E. Preszly, justhrist, vorbește despre marea primejdie a lipsei de școli.

Președintele declară, că ne mai anunțându-se nime la cuvânt *închide discuția*.

E. Kammerer, raportor, răspunde oratorilor, cari au vorbit la bugetul cultelor.

I. Molnar, vorbește despre lozincile liberalismului și a clericalismului și urgitează autonomia catolică.

Înmormântarea profesorului Aurel Bratu

Seminarul Andreian a pierdut în decursul acestui an școlar 3 profesori harnici. Luni a doua zi de Rosalii a murit profesorul de matematică și fizică în etate de 33 de ani. S'a stins încet ca o lumină plâpândă.

Născut în anul 1878 în comuna Armeni, în etate de 3 ani a rămas orfan de tată. Mamă-sa după dorința ultimă a tatălui și soțului mort a lăsat pe tânărul băiat să umble la școală.

Aurel Bratu și-a făcut studiile gimnaziale în Sibiu, absolvând cu succes foarte bun, a obținut

stipendiu din fundațiunea Gozsdu, și s'a înscris la universitatea din Budapesta, unde a urmat cursurile de matematică și fizică, terminându-le cu succes foarte bun. După anul de practică și-a făcut censura de profesor.

A urmat un timp de zbuciumare grea, când tânărul, talentatul și modestul profesor calificat a trebuit să meargă din loc în loc ca să-și capete cele necesare pentru o existență cinstită. A fost profesor la gimnaziul de stat din Sibiu, la gimnaziul din Sopron, la gimnaziul din Blaj, la pedagogia din Arad, la școala de fete a „Asociațiunii“ în Sibiu, a fost ofician la consistoriul arhidieceșan, iar la urmă și-a văzut realizată dorința de a fi angajat de profesor la Seminarul Andreian. Aici a funcționat abia 2 ani și cruda soarte i-a curmat firul vieții pline de sbucium și mahnire.

Mormântarea a fost Mercuri după amiază la 2 ore. Serviciul funebrel l'a săvârșit directorul seminarial protosincelul dr. Eusebiu Roșca, având ca preoți asistenți pe protopresbiterul dr. I. Stroia, prof. dr. A. Crăciunescu, parohul Octavian Mureșan și diaconul prof. dr. Vasile Stan. Cântările le-au executat corul seminarial sub conducerea prof. T. Popovici. Prohodul s'a săvârșit în biserica gr. or. română din Str. Lungă.

Elevii seminariali au luat parte sub conducerea corpului profesoral.

O mulțime de cununi și buchete de flori dela rudeni, prieteni, colegi și elevi acopereau sicriul care cuprindea un trup istovit de muncă grea. Frumoase au fost cununile dela colegi, tinerimea din Sibiu și dela elevi etc.

Cuvântări s'au rostit patru. Dr. I. Stroia a vorbit în calitate de preot luând iertăciunile obicinuite. A accentuat vremelnicia și nestatornicia celor trecătoare din lumea aceasta; sbuciumul și lupta omului simțitor de a ajunge la liniște adevărată.

Prin cuvinte frumoase a dovedit, că liniștea desăvârșită omul o poate avea „numai în Domnul“ și „numai urmând cărările Domnului.“ Plin de duioșie a vorbit despre jertfele mari și grele cari le-a dus mama văduvă pentru fiul ei cel bun, și acum își vede nimicite rodurile ostenelelor mari și multe.

În numele colegilor a vorbit profesorul V. Păcălă, prezentând icoana frumoasă a bunului, a harnicului și conștiinciosului profesor, „carele cu zel, cu credință și abnegațiune s'a trudit a fi un stâlp puternic de raze răspânditoare de lumină binefăcătoare“. Ne-a dat o icoană frumoasă a vieții sbuciumate de care a avut parte fericitul în Domnul. D. Oct. Goga a vorbit în numele tinerimei și ca prietin bun al defunctului. De prof. Aurel Bratu l'a legat cu prietenie sinceră din prima clasă gimnazială până în clipa din urmă a vieții acestuia. A vorbit poetic, foarte frumos ca formă și fond. Cuprinsul vorbirii cetite a fost icoana educațiunii, timpului de studiu a muncii dezvoltate de defunctul, și a vieții lui ca prietin și om de societate. A încheiat prin cuvintele: „Pe cine îngropi părinte? Pe un om de cinste și de omenie“.

Elevul cursului III pedagogic I. Clinciu s'a luat rămas bun dela iubitul profesor, care a fost părinte, profesor și frate adevărat al iubiților săi elevi, din cari voia să facă tot atâția eroi bravi ai neamului. Elevii cu jale și plini de durere privesc la sicriul ce cuprinde în sine pe profesorul care îi învăța să fie cruțători, modești, muncitori și le-a întemeiat însoțiri ca să le arate calea pe care să meargă înainte.

Defunctul a fost membru în secțiunile Asociațiunii, conferențiar foarte iubit. În decursul timpului cât a stat profesor în Brad a cutreerat aproape întreg despărțământul Brad al Asociațiunii. A scris mulți articoli în foi și reviste. Pentru toate întreprinderile românești a avut un zel și o dragoste extraordinară. Când să înceapă și acest suflet sbuciumat o viață liniștită atunci l'a răpit cruda moarte din mijlocul preținilor și elevilor săi.

La înmormântare au luat parte sute de oameni, și jalea și durerea sinceră de pe fața fiecăruia a dovedit că pierderea grea a acestei tinere puteri de muncă o simte fiecare român adevărat.

Fie-î țărâna ușoară și memoria eternă!

Corespondent.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Alegerile parlamentare din Austria

[Viena, 14 Iunie.

Lupta mare a alegerilor a trecut. Ziua de 13 Iunie a fost o zi plină de agitație și când s'a lăsat din nou noaptea peste oraș se puteau observa multe surprinderi dureroase — natural și îmbucurătoare — dar cu toate acestea această zi n'a adus un rezultat decizător. În cele mai multe cercuri s'a dat lupta în zadar și la 20 Iunie vor fi alegeri noi. Caracteristica alegerilor de acum este numărul cel mare al balotajelor. Mai ales se observă aceasta în Viena, unde din 33 mandate abia 10 s'au îndeplinit și în 23 cercuri se da va lupta din nou. Desorientarea și nesiguranta, care s'a vădit deja în cursul agitației electorale, prin ziua de alegeri a devenit și mai mare.

În unele cercuri din Viena au fost și câte 6 candidați, așa că era mai mult ca sigur, că la prima alegere nu va fi în stare nici unul să câștige majoritatea absolută de voturi. Asupra forței singuraticilor partide și asupra capacității unui partid guvernamental nu se poate încă judeca. Toate au fost numai niște încercuri foarte problematice.

În deosebi pentru partidul creștin-social ziua primă de alegeri a fost o zi de durere, care numai acum a simțit doar, că moartea lui *Lueger* a fost o pierdere ireproabilă pentru el. Nu voim să vorbim aci despre chestiile interne ale acestui partid.

Fapt este, că unii dintre moștenitorii lui *Lueger* n'au avut mână destul de tare — și în parte nici curată — pentru continuarea marelui operă începută de acest mare bărbat al poporului.

Înteruperea dela program în unele privințe principiale au influențat în sens nefavorabil asupra masselor, cari mai înainte au urmat orbis steagului purtat cu atâta glorie de *Lueger*. Aceste decepțiuni s'au îngrămadit mai ales în lunile din urmă și de aici șovăirea multor alegători, cari s'a dovedit în ziua primă de alegeri. Efectul s'a văzut, căci de astă-dată creștinii-sociali au putut să cucerească definitiv numai 2 mandate, pe când cu patru ani în urmă deja în prima zi au cucerit din 33 mandate 18.

La alegerile din 20 Iunie socialdemocrații nu vor câștiga în Viena prea multe mandate, dar se prea poate, ca șefii actuali ai partidului creștin-social, prințul *Lichtenstein*, *Gessmann* și *primarul Neumayer* să nu primească nici un mandat, așa, ca acest partid să se prezinte în Cameră, fără conducători. În cercurile din provincie, în Austria de sus și jos, Salzburg, Tirol, Voralberg, Steiermark și Carintia partidul creștin social n'a avut pierderi.

Dar trebuie să observăm aici, că pierderea nu prea mare a mandatelor, este a se mulțumi împrejurării, că mișcarea pornită de *Lueger* a fost mai mult șovăitoare în Viena decât în influențat în mare măsură pe celelalte localități provinciale.

Dacă voim să fim însă obiectivi, trebuie să punem în mare parte vina căderii creștinilor-sociali în socoteala actualilor conducători ai acestui partid. Pentru căderea din Viena mai ales. Din programul lui dr. *Lueger* s'au abandonat cu deosebire acele puncte, pe cari a pus autorul lor mai multă greutate.

În ce privește politica și raportul Austriei față de Ungaria de un an încoace, nu s'a observat nici o ținută hotărâtă din partea conducerii de partid, deși *Lueger* lăsase în testamentul său politic, ca lupta față de *Maghiari* să o continue cu aceeași energie și rezoluție, cum a făcut aceasta dânsul. Voința lui în această chestie, precum și în alte puncte, a fost ignorată. Dacă actualul ministru de comerț, *Weisskirchner* nu s'ar fi legat de portofoliul său, ci ar fi urmat dorinței lui *Lueger*, primind postul de primar și conducător al partidului, multe nu s'ar fi întâmplat așa cum vedem astăzi.

De aici și-a pierdut în decurs de-un an și Weisskirchner popularitatea sa și trebuie să se lupte pentru mandat la balotaj.

O altă apariție caracteristică și interesantă la aceste alegeri este, că o parte mare a alegătorilor nu vrea să știe nimic de conducerea de partid și a rămas indiferentă în raportul ei politic. De aici se poate explica, că bunăoară într'un cerc al Vienei s'au dat peste 1000 ședule pentru candidați fără partid, iar alte 2000 au fost albe, alte mii apoi s'au obținut dela votare, deși în înțelesul legii pentru neparticipare au fost pedepsiți.

E trist, că o parte așa mare din alegători nu se interesează de alegeri, dar aceasta este a se atribui iarăș conducătorilor, cari n'au făcut nimic întru deșteptarea interesului față de parlament.

Ar fi timpul suprem, ca și Austriicii să înțeleagă odată câtă însemnătate are parlamentul și câtă influență se poate exercita prin el asupra politicii Monarhiei, cum au priceput aceasta de multă vreme Maghiarii.

Austriacus.

Crâmpeie

In apropierea oamenilor mari

De Ilie Marin

Am avut o bucurie sufletească. Mică, mi-titică, dar care valorează mult.

Săptămânile trecute au fost în Brașov doi scriitori români. Cei mai mari din câți avem în ziua de astăzi: **Caragiale** și **Coșbuc**. Nu cred să fie cetitor român, căruia să nu-i bată inima mai tare, auzind de ei.

Mă duceam să-i văd. Știam, că se află la otelul „Continental”. Pe drum — era dimineața pe la 9 ore — întâlnesc doi „studenți” români, mai bine zis doi elevi ai liceului român din Brașov. I-am cunoscut după „chipiile” lor, șapculițe de pluș negru, cu o cordeluță albastră.

— „Hai să le fac o bucurie!” mi-am zis și m'am apropiat de ei.

Ne-am salutat, apoi le-am spus:

— „Am să vă comunic ceva. Poate vă interesează: Caragiale și Coșbuc sunt în Brașov.”

Să fi văzut bucuria din ochii lor!

— „Unde?” au întrebat amândoi într'un glas.

— „Aici, în otelul acesta. Stau astăzi în Brașov. Spune-ți-o și altora.”

Și am plecat.

Fețele tinerilor îmi ziceau: „Ce mare bucurie pe noi! Ce mare bucurie! Îți mulțumim că ne-ai comunicat vestea.”

Atât ești de mulțumit când poți să faci un bine cuiva. Te simțеști mai ușor, mai liber, mai curat la suflet. Așa mă bucuram și eu acum. Îmi ziceam așa: „Am atras atenția la câțiva tineri studenți asupra unui moment, care n'au să-l uite viața lor întreagă.”

Cu inima împăcată am intrat în otel.

După două ceasuri încheiate ieșiam cu Caragiale. Care nu mi-a fost mirarea când am dat — de cine credeți? — de cei doi „studenți” români. Când ne-au zărit s'au apropiat repede de noi, au salutat cu toată curtenia, de care erau capabili și ne-au urmărit cu ochii până nu ne-au mai văzut.

— „Uite nene lăncule la „studenții” ăștia.”

— „Ei? Ce-i cu ei?”

— „Știi d-ta de când se plimbă ei pe dinaintea porții otelului?”

— „De când?”

— „De când am venit eu la d-ta. Știu, că sunteți în otel cu Badea Gheorghe...”

— „Măi, a naibii porodiță!”, zise nenea Iancu ridicând din sprâncene și râzând cu ochii.

Ne uitam după cei doi tineri. Studiau fiecare pas al lui Nenea Iancu, fiecare gest al mâinii. De le-ar fi fost cu puțință s'ar fi apropiat și i-ar fi studiat fiecare creață a frunții — dar mai cu seamă fiecare cută a inimii.

De aici înainte cunoștințele lor s'au îmbogățit cu două impresii: figura lui Badea Gheorghe și a lui Nenea Iancu. Când vor râde „studenții” din baierile inimii de Trahanache și de Farfuridi, sau vor rămâne încântați de aceea magnifică „Nuntă a Zamfirei”, au să zică aceștia doi camarazilor lor: „Măi, noi am văzut pe scriitorii lucrărilor ăștora în persoană!”

Mai trebuiesc comentarii multe și mărunte la episodul acesta? Cred că este inutil. Faptul singur vorbește în deajuns. Să scrii la plătitudine nu este serios.

Dar una tot se mai poate remarca în momentul de față. Nu știu cine au fost cei doi „studenți” — dar în ei am văzut sintetizată „studențimea” română a școalelor noastre ardene. A! Cu câtă poftă nebună mai citeam și noi, mai anii trecuți — când eram pe băncile acelor licee — cărțile de literatură românească!

Cum citeam pe Eminescu, pe Coșbuc, pe Caragiale din doască în doască! Și ce elan de simțiminte trezeau în noi! Și ce eveniment când apărea un volum nou al lor! Parcă întram într'o biserică, într'o moșchee turcească, și trebuia să ne descălțăm sandalele când ne apropiam de nuntimântul acesta spiritual.

Cum urăsc — din tot sufletul meu pe acela, care nu e capabil de un astfel de simțimânt! Cât de mic, cât de sărac îmi pare, chiar de ar avea averile lui Iov!

— „Mare lucru-i și entuziasmul ăsta!” îmi zicea Nenea Iancu. Ceteam bine în ochii lui? Era o rază de duioșie în ei? Ei, scepticul?

Litere — Arte — Științe

ARIEȘ CU UNDĂ CREAȚĂ...

*Arieș cu undă creață
Craiul basmelor din crâng,
Tu mi-ai spus mie-o poveste
Care m'a făcut să plâng.*

*Căci povestea e duioasă
In ea plânge jale grea,
Ci-c'un neam avu un rege
Care munții stăpânea.*

*Și-a venit potop și ură
Neamul greu l-a asuprit,
Iar pe rege greul vieții
Și durerea l-a zdrobit...*

*Arieș cu undă creață
Craiul basmelor din crâng,
Spune-i lumii ca să știe
Neamul pentru care plâng.*

Maria Cioban.

Din Brașov

O șezătoare școlară. — D. și doamna Zah. Bârseanu la noi. — Adunarea generală a despărțământului „Asociațiunii” la Săcele.

Brașov, 31 Maiu v. 1911.

Școalele noastre primare centrale române din Brașov au aranjat Duminecă, în ziua întâiu de Rusalii o șezătoare școlară în sala mare a gimnaziului. Au debutat exclusiv băieți și fetițe de școală din clasele III. și IV. primare. Au recitat poezii și dialoguri potrivite; au cântat foarte frumos în cor și au reprezentat și o mică piesă teatrală pentru copii. Am remarcat cu o deosebită plăcere pășirea curajoasă a copiilor, dicțiunea lor clară și predarea inteligentă după înțeles iar nu după ritmul versurilor. Lume multă, mai cu seamă popor. Ar fi venit poate mai mulți și din lumea intelectualilor noștri, dacă era la timp mai potrivit pusă șezătoarea. Dar în ziua întâiu de Rusalii îndată după masă nu se găsesc mulți cari să-și conturbe liniștea procesului de mistuire cu impresii cari nu țin de domeniul stomachului. Nu-i mare laudă pentru noi, că este așa, dar așa e.

Felicităm pe harnicii noștri învățători — nu nițați că ei constituie la școalele noastre primare centrale un corp puternic de vr'o 16 persoane — pentru acest semn de viață. S'a așteptat de mult să-i vedem manifestându-ne. Sperăm, că de aci înainte vom avea an de an mai dese ocazii, ca să asistăm la astfel de șezători succese, cari înaltă sufletele și întăresc credința în menirea noastră.

Tot pentru zilele de Rusalii zu anunțat d. și d-na Z. Bârseanu dela teatrul național din București 2 reprezentații. S'a dat în ziua întâi „Vânturătorii mărilor” dramă în 3 acte de F. Rich-pin și în ziua a 2-a: „Răsbunarea” comedie în 3 acte de Labiche. Alegerea pieselor nu a fost cea mai fericită.

Prima mi-se pare un joc de surprinderi, cu cari autorul vrea să-și facă haz de orice combinație sau concluzie logică și psihologică din pre-

misele date, pe cari le face și le trage în sfârșit oricine din public. Surprizele neașteptate și imposibile de prevăzut succed — dar în contul structurii logice și psihologice a piesei întregi.

„Răsbunarea” de Labiche, e o farză, o farză de cea mai puțin fină specie, — o piesă de orfeu, ici-colo mai că și de circ. — Ei, dar cel puțin râzi, râzi, cu hohot și cu lacrimi de scenele burlesce.

Domnul Zah. Bârseanu a fost bine, ca marinar bătrân, în „Vânturătorii mărilor”, iar d-na Olimpia Z. Bârseanu a fost superbă în „Răsbunarea”. D-na Bârseanu e o artistă de seamă, ea-și respectă chemarea pe scenă, nu trăiește din miostivirea suflorului, are temperament, are pricepere, știe să joace, și... e frumusică. Scurt, e o plăcere s'o vezi jucând. Public destul, — dar nu ca să nu mai fi încăput în sală. Am remarcat însă în sală unele goluri ce dau de gândit. Negustorii noștri, fruntașii negustorilor, ei cari aci în Brașov au o tradiție frumoasă românească în urma lor, urmașii acelor mari, cari au făcut gimnaziul din Brașov... ei și familiile și neamurile lor (cu o prea mică excepție) nu erau de văzut! Ei nu au ținut să vină la teatrul românesc nici Duminecă seara, nici Luni seara... Și ne-a durut absența lor. Căci ni se părea un semn de agonie al unei clase sociale odinioară atât de mândre și de puternice din Brașovul românesc de altă-dată!

Sporul rapid al firmelor jidovești în Brașov, pare a justifica pe deplin această bănuială dureroasă...

*

Tot Luni, a doua zi de Rusalii, și-a ținut și harnicul nostru despărțământ al Asociațiunii adunarea generală în Cernatul Săcelelor, sub presiul d-lui profesor Nicolae Bogdan, zelosul director al despărțământului Brașov. A fost o adunare frumoasă, primire însuflețită, asistență numeroasă din popor. De remarcat: frumosul discurs presidial al d-lui Nic. Bogdan, în care a făcut istoric activității despărțământului nostru pe tot timpul ființării sale și conferința d-lui avocat dr. Voicu Nițescu despre situația economică a Săcelelor culminând în propunerea de-a se înființa o *tovărășie pentru valorizarea industriei de lână a Românilor săceleni*; propunerea d-lui Nițescu a aflat un răsnet viu și poate încă la toamnă se va înjgheba sub aripile Asociațiunii această tovrășie economică de cea mai mare însemnătate. După ședință a cântat „Acordul”, cor de bărbați din Brașov mai multe coruri frumoase, sub conducerea harnicului dirigent de cor, d-nul învățător din Brașov Nicolae Oancea, electrizând inimile publicului numeros.

Cor.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Dela frați

Dela Academie. Astăzi, Vineri 3 Iunie c. la orele 2, Academia română a ținut ședință publică, în care d. N. Iorga a făcut o comunicare despre *breasla blânarilor din Botoșani*.

Coferița unei Românce despre România. Vineri 19 Maiu st. n., d-na Elena Bacaloglu a ținut la Florența în sala *Leonardo da Vinci* conferința d-sale asupra României, ilustrată cu proiecțiuni.

Această conferință, care avusese deja mare succes la *Collegio Romano* la Roma, a fost anunțată cu entuziasm și așteptată cu nerăbdare de membrii societății Leonardo, care, precum se știe, e compusă din elita intelectuală și aristocratică a Florenței. La această conferință pe lângă un public număros și distins, printre care se afla și un Român, d. Sihleanu, profesor universitar, a asistat și câteva ilustrații italiene ca președintele Pio Rayna, ilustrul filolog, Scipio Sighale, sociologul vestit, Orvieto, directorul importantei reviste „Marzocco”. Felice Tocco, profesor de filosofie la școala de studii superioare, Guido Mazzoni, senator, etc.

Conferința a avut deplin succes și nesfârșite aplause au răsplătit pe d-na Bacaloglu ale cărei succese din timpul din urmă se resfrâng cu atât mai mult asupra întregii României cu cât prin simteza d-sale cât și prin cele o sută de proiecții de toată frumusețea, a contribuit la cunoașterea și aprecierea neamului românesc. Ziarele din Florența au înregistrat această conferință cu cuvinte de mari laude.

La Nazione cel mai vechiu și important ziar florențian caracterizând această conferință ca o *lucrare bogată în fond și elegantă în formă, numește România o insulă română într-o mare de rase și limbi străine*; iar *il Marzocco* relevază în conferința d-nei Bacaloglu dragostea intensă pentru neamul nostru și patriotismul luminat prin care Româncea noastră își atrage îndoițe simpatii.

Ilustrul președinte al societății *Leonardo da Vinci* a adresat d-nei Elena Bacaloglu în urma acestei conferințe și o scrisoare oficială în numele societății. Din această scrisoare măgulitoare pentru întregul neam, sântem în măsură de a reproduce câteva rânduri privitoare la toți Români:

„România își îndreaptă gândul către Roma ca la patria-mumă: Roma și Italia își aduce aminte de România cu căldură și afecție. A auzi vorbindu-se de România din gură românească cu *elegantă sobrietate de cuvinte și cu siguranță de doctrină*, a fost pentru noi un eveniment nu de mică importanță.

Stimată doamnă, puteți duce cu d-tră expresiunea sufletelor noastre.

Dela Sinaia. La Sinaia, deși timpul în zilele din urmă a fost ploios, s'au stabilit multe persoane.

Din corpul diplomatic au luat reședința în această localitate d-nii dr. Rosen, ministrul Germaniei în Capitală; baronul Edmond Gaiffier d'Herstroy, ministrul Belgiei; Arnold Malcolin Robertson, secretarul legațiunii engleze; locotenentul dr. von Luckevald, atașat militar german, precum și domnul Emil Costinescu fost ministru.

Din străinătate.

Ciudățeni nemțești. În Berlin Zilele trecute a intrat la poliție o femeie sărăcăcios îmbrăcată, ducând un copilăș de mână. Aflase copilășul — zice — în lungul străzii răfăcînd, probabil s'a pierdut de-acas. Poliția l-a reținut deci pe mititel, pân' ce-l vor căuta părinții. Măine zi dimineața apărură o damă elegant îmbrăcată. Cu gesturi aristocratice și cu accentul dulce a frumoasei orășene, face întrebare de nu cumva s'a aflat un copilăș astănoapte. Iar când a recunoscut în mititelul noptat la poliție, pe propriul său copilăș, a izbucnit într'un strigăt de bucurie, desmerdându-l exagerat. Funcționarul de poliție însă nu părea prea emoționat de această întâlnire familiară, căci îi venise prea cunoscută această damă, ca și când ar fi văzut-o nu de mult. Ba fixându-o mai cu dinadins, a ajuns la rezultatul, că femeia de data aceasta elegantă, e aceeași femeie zdrențoasă și nepeptănată, care adusese aseară copilășul.

îndată prinsese de-a o asculta. Femeea speriată binișor mărturisi șiretlicul. Doriau adevărat să-și petreacă odată pe plac, dar copilășul îi împiedeca.

La vecini nu voiau să-l încredințeze. Ce era deci să facă? Bărbatul a sfătuit-o să-l aducă la poliție unde de sigur îl vor îngriji părintește.

Poliția a pornit acțiune în contra perechei viclene.

Răscoala din Albania. Reprezentantul Monarhiei noastre contele Pallavicini a conferit cu ministrul de externe turc asupra eventualității, dacă rebelii nici chiar în urma promisiunilor guvernului, nu ar depune armele. Turcia a trimis o notă către puterile mari ale Europei, în care cere, ca să întrevină în Muntenegru și să-l îndemne la o ținută pașnică și neutrală. Germania a promis că va da ascultare cererii Turciei.

Sultanul a plecat spre Prisina. Pe tot întinsul călătoriei sale au fost postați soldați la distanță de câte 100 metri. Sosirea lui în Pristina a fost triumfală.

Ministrul de război a raportat timp de peste două ore asupra operațiunilor militare față de răscoala. Amnestia generală va fi dată cât de curând. Unii dintre conducători, cari s'au refugiat în Serbia, s'au întors la vetrele lor.

Din Viena. Am dat la timpul său, imediat, știrea că ziua de „3/15 Mai” a fost comemorată de colonia și tinerimea română din Viena cu demnitate. Pentru că mi-s'a făcut învinuirea trivială că din „motive personale” n'aș fi amintit numele celor ce au ținut discursuri, adaug următoarele:

Aranjată de societatea academică „România Jună”, serbarea a fost deschisă de d. rig. med. *Zaharie Maniu*, președintele acestei societăți, cu cuvinte frumoase în care a îndemnat la bunăînțelegere și la activitate solidară. Tânărul *Eugen Bianu*, st. la drept, a rostit cu patos fals un discurs lung despre situația Românilor la 1848 și în zilele noastre, și a fost aplaudat. *Stud. med. Ioan Telegaș*, diletant cu voce și interpretare artistică, pentru care îl poate invidia ori care cântăreț de meserie, a impresionat adânc cu „*Doina lui Iancu*”. *D. dr. Lazar Popovici* a istorisit suferințele Românilor în cursul veacurilor, îndeosebi mizeria din care a izbucnit „*Supplex libellus Valachorum*”, și ilustrând emoționat răspunsul rușinos ce s'a dat la acest strigăt de durere, terminat cu un apel sugestiv către tinerime: „*Învățați istoria neamului nostru, căutoși a cunoaște cât de cât trecutul poporului român și atunci desigur nime dintre D-voastră nu va avea nici pojtă, nici inimă să cânte și joace unguște la o vatră românească!*”

Românii din Viena au participat în număr frumos; dintre dame, singură doamna *dr. Lazar Popovici*, apoi d-șoara *Silvia de Turcu*, d-șoara *Nicolescu* (București), și d-șoarele *Carpiuc* și *Pascovici* din Bucovina.

Să ne obișnuim a nu aștepta elogiul, pentru că am făcut ce suntem datori. Iar aducerea aminte despre momentele mari ale trecutului nostru este datoria firească a tuturor Românilor.

Cor.

Țarul la Belgrad. Se anunță din cercurile oficiale din Petersburg că țarul, se va duce în cursul lunii Iulie la Belgrad pentru a asista la marile serbări religioase pentru comemorarea episcopului Iosafat.

Împreună cu țarul vor veni la Belgrad: marea ducesă Elisabeta, sora țarinei, marea ducesă Milița Nicolaevna și Petru Nicolaevici.

Pentru paza țarului au fost expediți de pe acum la Belgrad numeroși detectivi din Moscova și Petersburg.

Distincție pentru dr. Ehrlich. Din Frankfurt se anunță, că profesorul dr. Ehrlich, descoperitorul tratamentului 606 contra sifilisului, a fost ridicat de către împăratul Wilhelm, la rangul de consilier-întim cu titlul de Excelență.

Distincțiunea aceasta a produs mare impresie în toată Germania, de oare ce pentru prima dată s'a acordat unui Evreu titlatura de Excelență.

O carte de vizită a inginerului răpit de hoți. Din Salonic vine știrea, că jandarmii turci însărcinați cu cercetările în chestia inginerului Richter, care a fost răpit de hoți, au găsit într-o

pădure o carte de vizită a lui Richter. Probabil că Richter a aruncat cartea de vizită intenționat spre a indica drumul hoșilor.

Un barbier sanguinic. Barbierul Pinto din Toledo, râdea chiar un mușteriu. Conform obiceiului barbieresc cerca să-l distreze cu chestii dela ordinea zilei. Un timp decurgea conversația plăcut și spiritual până ce ajunseră la luptele cu tauri. Barbierul cu mușteriu discutau despre doi toreadori celebri, comparându-i. Discuția mereu creștea, devenind tot mai agitată. Fiecare își preamărea favoritul său, demonstrându-i excelentele calități. Meșterul și oaspele său s'au aprins. Mușteriu în sfârșit îl luă peste picior pe barbier.

— Ai, ce pricepi d-ta la astea!

Barbierul devenise într-o stare de iritațiune.

— Ce? Eu nu pricep? Ba d-ta ești neorientat cu desăvârșire! — răcni.

— D-ta vorbești?! D-ta?! Sunt convins că nici n'ai participat încă la vre-o luptă. Barbierul cu temperament își pierduse cumpătul. Agitat, aproape nebun a înșfăcat de obraz pe nenorocitul oaspe, rețezându-i cu briciul din mâna dreaptă capul, care se rostogoli sângerous la picioarele mușteriuului vecin. Barbierul asasin a fost arestat.

Cruzimile pretendentului Marocan. „Daily Mail” din Londra primește o știre îngrozitoare din Elksar asupra soartei unei familii spaniole, care a căzut în mâinile pretendentului tronului marocan. Se știe că pretendentul a suferit acum de curând o gravă înfrângere, pentru care a căutat să-și răzbune asupra unor nevinovați. Un supus spaniol a fost prins de oamenii pretendentului, împreună cu cei doi fii ai săi. Aduși în fața pretendentului, cei doi tineri au fost decapitați în prezența tatălui lor. Pretendentul a promis nefericitului părinte că-l va ierta dacă va mânca din carnea fiilor săi. Bătrânul a refuzat, preferând să aibă aceeași soartă ca și fii săi. Pretendentul a aruncat capetele însângerate oamenilor săi, spunându-le să se joace „Football” cu ele.

Atențiune! Din cauza aglomerării magazinului meu — bijuteriile admirabile, obiectele de argint și ceasurile excelente de buzunar, despre cari oricine se poate convinge, le vând cu prețuri foarte scăzute.

Obiectele de argint de China le vând cu prețurile originale.

Mare asortiment de ochelari excelenți, zwickeri și lornete.

Cu stimă

Weinberger Ferencz

Arad, bulevardul Andrassy nr. 20.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

ECONOMICE

Asigurarea meseriaşilor

— Ce şi cum trebuie să fie —

Ziceam în „Cronica“ precedentă, că alcătuirea planului unei asigurări sociale a meseriaşilor presupune luarea în consideraţiune a stărei economice specifice a acestor elemente ale clasei de mijloc.

În primul rând nu este de lipsă a se introduce o asigurare contra boalei şi accidentelor, de oarece în genere maiştrii meseriaşi, dispun de un mic fond de rezervă, aşa în cât se pot întreţine un scurt timp prin mijloacele proprii adăogate la ajutorul obţinut de la societăţile de ajutor reciproc, cari trebuiesc reorganizate în acest senz, restrângându-li-se rolul spre a li se întări astfel forţa vitală.

Aşa dar ar rămâne asigurarea bătrâneţii, invalidităţii, a văduvelor şi orfanilor, iar în caz când mijloacele financiare nu sunt suficiente, se poate amâna asigurarea văduvelor şi orfanilor, după cum s'a procedat şi în alte ţări.

O asigurare de stat, obligatorie, a maiştrilor meseriaşi contra urmărilor economice ale bătrâneţii şi invalidităţii trebuie să fie obiectul legislaţiei celei mai apropiate. A căror maiştri meseriaşi? — este o întrebare de ordin statistic, la care nu pot răspunde aici de cât în trăsături generale, lipsindu-mi cifrele. În principiu trebuie excluşi de la asigurare, maiştri meseriaşi, a căror venit este suficient, spre a îndreptăţi presupunerea unei îngrijiri proprii la caz de lipsă — aşadar un venit anual de 3600—4800 lei, ţinând samă de greutăţile familiare, ar putea constitui marginea superioară; afară de aceştia trebuie excluşi de la asigurarea meseriaşilor, şi afiliaţi asigurării lucrătorilor, — maiştri-proletari, cari duc acelaşi traiu ca şi lucrătorii, şi au deci la nevoie acelaşi drept la ajutorul Statului, ca şi lucrătorii.

Aşa fiind, cei cari au un venit anual mai mic de 1200 lei vor fi încorporaţi asigurării lucrătorilor, rămânând numai maiştri meseriaşi având un venit anual între 1200—4800 lei să formeze cadrele asigurării de stat a meseriaşilor.

Organizaţiunea asigurării meseriaşilor este uşor de înfiripat. Fiecare maestru, care trece limita vârstei — 65 ani, ţinând samă că meseriaşul nostru îmbătrâneşte mai curând decât cel din alte ţări va avea dreptul la o rentă viageră, dacă a plătit cel puţin 10 ani cotizaţiunile. Vor fi trei categorii de rente, 300, 400 şi 500 lei anual, lăsându-se liber fiecărui meseriaş aş alege una din ele, după care cotizaţia lui va fi mai mare sau mai mică. Premiile de asigurare se vor stabili în conformitate cu aceste 3 categorii şi cu numărul asiguraţilor, aşa fel ca suma totală

să acopere $\frac{2}{3}$ a rentelor de bătrâneţe şi invaliditate. $\frac{1}{3}$ parte de cotizaţie a Statului, care va îngriji şi de administraţia asigurărilor pe socoteala sa. Cotizaţiile meseriaşilor vor putea fi strânse trimestrial de către agenţii locali, spre a reduce cheltuelile de administraţiune.

Întrebarea principală este, de unde se vor lua mijloacele financiare spre a acoperi partea de contribuţiune a Statului — fără de care nu poate fi vorba de o operă socială trainică — câtă vreme ştiut este, că Statul român, cu toată politica excedentelor din ultimul deceniu, nu este atât de bogat.

Răspunsul uşor de dat. Sistemul de impozite a României — dacă nu este un non-sens să vorbeşti de un sistem de impozite românesc! — trebuie reformat în sensul personificării impozitului, adoptându-se principiul progresivităţii. Prin această reformă — cea mai grea de săvârşit — nu numai, că se va coresponde dreptăţii sociale, dar se vor mări considerabil veniturile Statului, şi se va înlesni opera asigurărilor de Stat.

*

Trbuie să inzist asupra unui punct din schiţa de principii, care trebuie să călăuziască alcătuirea legii asigurării meseriaşilor în România. Este chestiunea subvenţiei statului. În principiu nu cred să fie mulţi oameni politici contra unei astfel de subvenţii, căci aceasta ar denota o inconsecinţă fără comparaţiune. Suntem doar ţara protecţiunii industriale celei mai pronunţate, care nu reprezintă alta decât o subvenţie indicată plătită de Stat din punga majorităţii contribuabililor, pentru a veni în ajutorul unei ramuri de producţiune în dezvoltare.

Capitalişti consideră această subvenţie ca o condiţie esenţială a existenţei fabricelor, recunoscând astfel principiul intervenţiunii statului, iar statul recunoaşte nevoia intervenţiunii sale întru prosperitatea economiei naţionale. Implicit el nu poate refuza a susţine mulţimea celor mai mici producători neatârnaţi direct de nimeni în faţa nevoilor bătrâneţii şi invalidităţii, cu atât mai mult că aceştia se află astăzi în decadenţă şi nu pot în nici un caz să se ajute numai prin mijloacele lor proprii în toate cazurile. Destul doar că li-se lasă în samă să se îngrijească singuri în caz de boală şi accident prin mijlocul societăţilor de ajutor reciproc.

Dr. V. Madgearu.

P. S. Ţin să adaug, că ideile exprimate în rândurile de mai sus, sunt astăzi adoptate pretutindeni, aşa, că nu cred să nu găsească aprobarea unanimă a tuturor oamenilor de bine. Această credinţă mi-o întăreşte faptul de tot recent, că în Camera comunelor proiectul de lege de asigurare a lucrătorilor contra boalei şi lipsei de lucru — pentru întâia oară se încearcă o asigu-

rare de stat în contra Chomagului! — a întâmpinat aprobarea tuturor partidelor, ceea ce înseamnă, că ideile sociale au ajuns adevăruri pentru toate doctrinele politice, numai punctul de vedere din care sunt considerate diferă dela partid la partid.

Londra, Mai 1911.

V. M.

POŞTA ADMINISTRAŢIEI

Z. B., *Dicsöszentmárton*. Am sistat. Pe timpul 14/IV—14/VI vă rugăm a ne trimite 4 cor. 80 bani.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

La Bibliotecă diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărţi literare:

Emil Grigoroviţa, Cum a fost odată, schiţe din Bucovina cu 84 ilustraţii în text	2:80
Emil Grigoroviţa, Peatra muierii, roman istoric	1:—
Merimée Pr. Don Jnan, trad. de S. Nădejde	—30
Ciocărlan I., Inimă de mamă	—30
Tailler Em., Succesul în viaţă	—30
Al. Dumas, Tatăl, Măestrul Adam Calabrezul	—30
Shakespeare W. „Regele Lear“ tragedie în 5 acte şi 25 tablouri	—45
Eftimiu Victor, Înşirate Mărgărite. Poem feeric	2:—
Gorki M., Mama, roman	1:50
Payot I., Educaţia voinţei	2:—
Mikszath C., Cavalerii	—30
Jules Payot Educaţia vinţei	2:—
Tăslăuanu C. Oct. Informaţii literare culturale 1903—1911	2:—
Iorga N. Studiu şi documente cu privire la Istoria Românilor vol. XIX.	3:—
Agârbiceanu I. Două iubiri	2:—
„ „ In clasa cultă.	1:80
Ghibu I. Ziaristica bisericească la Români	2:—
Golescu Const.: Însemnările călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825—1826	3:—
Viora din Bihor, Viorele, schiţe şi nuvele	2:—
Stavri A. Luminisuri, poezii	2:—
Pestalozzi H. Leonar şi Ghertruda, o carte pentru popor tradusă în româneşte şi însoţită de o introducere de Ion A. Rădulescu-Pogoneanu	3:50
Poe Edgar, Ingropat de viu	—10
Martig. Em. Psihologia pedagogică	3:50
Tschudi Clara: „Tinereţea Mariei Antoaneta“	—30
Boteni I.: „Drumuri“	—30

FOIŢA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

HONORÉ de BALZAC

Un capo d'operă necunoscut

Traducere de Jean Antohi

(2) (Urmare)

La prima aruncătură de ochi ea pare admirabilă — la a doua privire însă, — vezi că ţi se pare că e lipită pe pânză şi că nu s'ar putea merge în jurul ei. E o siluetă care n'are decât o singură faţă, e un chip tăiat, o imaginaţiune care n'ar şti să se întoarcă, nici să-şi schimbe poziţia.

Nu simt aer între acest braţ şi fondul tabloului, aerul şi profunditatea lipsesc; în general luat, e bine, perspectiva e cu exactitate observată, însă cu toate aceste laudabile sfertări, n'aş putea să cred, că acest corp ar fi însufleţit de caldă suflare a vieţii. Îmi pare, că dacă aş pune mâna pe acest gât atât de bine rotunjit, l-aş găsi rece ca marmura! Nu, prietene, sângele nu curge sub această piele de fildeş, viaţa nu umple cu rouă de purpură vinele şi fibrele ce se împletesc în proeminenţele — transparente ca chihlimbarul — a tâmplilor şi pieptului.

Partea aceasta palpită, cealaltă însă e nemişcată; viaţa şi moartea se luptă în fiecare amănunt: aci o femeie, colo o statuie, mai de-

parte un cadavru. Creaţia ta e incompletă. Tu n'ai putut sufla decât o parte din sufletul tău operei atât de scumpă ţie

Flacăra lui Prometheu s'a stins de multe teorii în mâinile tale şi multe părţi a tabloului tău n'au fost atinse de flacăra divină.

— Dar pentru ce? Scumpe maestre, zise cu respect Porbus bătrânului, în timp ce tânărul abia se putea abţine să nu-l lovească.

— A! iată, zise bătrânul. Ai plutit nehotărât între cele două sisteme, între desen şi culoare, între liniştea amănunţită, şi hotărâta rigiditate a vechilor maiştri germani şi înflăcăratele ameţitoare, fericită îmbelşugare a pictorilor italieni. Ai voit dintr'odată să imiţi şi pe Hans Holbein şi pe Tizien, pe Albrecht Durer şi pe Paul Veronese. De sigur, era o ambiţie măreaţă. Dar ce s'a întâmplat? N'ai obţinut nici farmecul mlădiei şi nici amăgitoarele farmede ale unui clar-obscur.

În acest loc, ca un bronz în topire, ce face să crape tiparul său slab, bogata şi blonda culoare a lui Tizien a făcut să strălucească conturul slab al lui Albrecht Durer unde-l turnaseşi. În alte locuri, schiţa a rezistat şi a oprit măreţele năpădiri a paletii veneţiene. Tabloul tău, nu-i nici perfect desenată, nici perfect pictată şi poartă peste tot locul semnele acestei nenorocite nehotărâri. Dacă nu te-ai simţit în stare să contopeşti cu focul geniului tău cele două maniere contrare de lucru, ar fi trebuit să optezi în mod sincer pentru una sau alta, ca să obţii unitatea ce pare una din condiţiile vieţii. Tu însuşi, nu

eşti decât în mijlocul tabloului, contururile tale snt false, nu se acoper şi nu arată nimic prin urma lor. Aici, e ceva adevărat, zise bătrânul, arătând pieptul sfintei... Apoi aici, reluă el, arătând pe tablou punctul unde se sfârşea umărul. Însă acolo, zise el, revenind către mijlocul gâtului, totul e fals. Să nu mai analizăm nimic, te-ar face să desnădăjduieşti.

Bătrânul se aşează pe un scăunel, îşi puse capul între mâni şi rămase mut.

— Maestre, îi zise Porbus, cu toate acestea eu am studiat bine pe acest gar; însă spre nenorocirea noastră sunt efecte adevărate în natură cari nu mai sunt aproape de adevăr pe tablou.

— Menirea artei nu-i de a copia natura, ci de a o exprima. Tu nu ești un copist rău, ești un poet! strigă bătrânul, întrerupându-l pe Porbus cu un gest despotice. Altminteri un sculptor s'ar putea mulţumi luând numai tiparul unei femei. Ei bine! încearcă să torni mâna ibovnicei tale şi punându-ţi-o înainte, vei vedea un cadavru oribil, fără a fi-o copia cu exactitate, îi va reda mişcarea şi viaţa. Noi trebuie să prindem sufletul, fizionomia lucrurilor şi a fiinţelor. Efectele! Efectele! ele sunt accidentele vieţii şi nu viaţa. O mână pentru că am luat acest exemplu, o mână nu ţine numai de corp, ea exprimă şi continuă o gândire pe care trebuie să o pricepem şi să o redăm. Nici pictorul, nici poetul, nici sculptorul, nu trebuie să despartă efectul de cauză cari sunt nedespărte una de alta. Adevărata luptă acolo este! Mulţi pictori triumfă în mod instinctiv, fără să cunoască această temă, a artei. Dese-

Mosoch Sacher: „Buni și răi, gazetarii“ . . .	—30
Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete	—30
Sadovean Pevestiri din războiu ediția II.	2.—
„ Floare ofilită ed. II.	2.—
„ Apa morților roman,	2.—
Henrich Ibsen Poesii trad. de Iosif și Anghel Mironescu Dr. Th. Cura de slăbit și de îngrășat	2.— —30
Flamarion C. Urania vol. I și II à	—30
Wilde Oscar Pescarul și sufletul său trad. de Anghel.	—30
Dr. Ghibu On. Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar.	1.—
Agârbiceanu I. In întuneric.	2.—
Gârleanu Em. Din lumea celor cari nuvântă	2.—
Dr. Iacob, Căsătoria a doua a preoților, chestiune de drept canonic	1.—
Shakespeare W. Regele Lear, tragedie în 5 acte și 25 tablouri	—45
Bertolazzi C., Zile de sărbătoare, comedie în 5 acte	—40
Marosch S. Creditorii	—30
Chanteaubriand, Atala	—30
Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52	Cor. 15.—
Album, Amintiri din Războiul Independenței 1877—1878	Cor. 2:50
Agârbiceanu I.: „In întuneric“, nuvele	2.—
Luncianu M.: „In sărbători“ nuvele	1.50
Baltag Radu: „Feciorul“ nuvele	1.50
Hai să rădem, Almanahul revistei literare Minerva	1.—
Album. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate	Cor. 3.—
Sadoveanu M. Apa morților, roman	2.—
„ „ Soimii	2.—
„ „ Povestiri de seară	2.—
Pop, V. Iubirea e biruitoare	2.—
Sandu Aldea C. Ape mari	2.—
Dulfu P. Povești și cântece	1.50
Gorkii M. Parvenții	1.50

Plus de fiecare câte 10—20 fil. pentru porto postal.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern. :
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical :
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
Director-șef : Dr. A. Cozmütza.
Consultanții dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte :

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minoritilor).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu **becuri**, exe-
cută și furnizează prompt sub
cele mai favorabile condiții
de plătire.

Koch Dániel

Întreprindere de instalarea sonerilor
și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

nezi o femeie, însă nu o vezi. Nu așa vei ajunge să pătrunzi tainele naturei. Mâna reproduce — fără să te gândești — modelul pe care-l copiează și la maestrul tău. Nu te cobori îndeajuns în intimitatea formei, nu o urmărești cu destulă dragoste și stăruință în cotiturile și în mersul ei. Frumusețea e un lucru serios și greu, ce nu se lasă de loc să fie atins în modul acesta; trebuie de așteptat timpul său, a o pândi, urmărită fără preget și a o încleșta cu putere ca să o silești să se predea. Forma e un Proteu mult mai greu de prins și plin de șiretlicuri decât Proteu din fabulă; nu o poți constrânge să se arate sub adevăratul ei aspect, de cât după lungi lupte. Voi vă mulțumiți cu ce vă oferă dela prima, dela a doua, sau cel mult dela a treia vedere; nu tot așa însă lucrează luptătorii victorioși!

Acești nebiruiți pictori nu se lasă a fi înșelați de aceste trucuri, ei stăruiesc până ce natura e silită să se arate în goliciunea ei și în adevărata ei fire. Așa a procedat Rafael, zise bătrânul, scoțându-și boneta de catifea neagră, spre a exprima respectul ce-i inspira regele artei: marea sa superioritate constă în simțirea sa lăuntrică care, la el, pare că vrea să sfărâme forma.

Forma e în tablourile lui, ceiace e la noi, un talmăcitor care ne comunică ideile, senzațiile, o poezie vastă. Orice figură e o lume, un portret al cărui model apare într-o arătare sublimă, scăldată în lumină, arătat de o voce lăuntrică, despuat de un deget Dumnezeesc care a arătat,

în trecutul unei vieți întregi, izvoarele expresiunii. Voi faceți femeilor voastre frumoase rochii de carne, frumoase podoabe de păr, însă unde e sângele ce dă liniștea sau pasiunea și care produce anumite efecte? Sfânta ta e o femeie oacheșă, dar partea asta, sărmanul meu Porbus, e a unei blonde? Portretele voastre sunt palide fantome colorate pe cari ni le purtați pe dinaintea ochilor numindu-le pictură și artă. Pentru că ați făcut ceva ce seamănă mai mult cu o femeie decât cu o casă, credeți că ați ajuns scopul și mândri că nu mai sunteți obligați să scriți pe figurile voastre *currus venustus* sau *pulcher homo* ca cei dintâi pictori, credeți că sunteți artiști desăvârșiți! He! He! N'ați ajuns încă până aci, bravi mei tovarăși, mai trebuie să tociți multe creioane, să măzgăliți încă multe pânze până să izbutiți! Negreșit, o femeie își poartă capul în acest mod, își ține rochia așa, ochii privesc galeș și se adâncesc cu acel aer de duioșie resemnată, umbra palpitantă a genelor așa-i plutește pe obraz! Așa-i și nu-i tocmai așa. Ce-i lipsește? mai nimic; dar acest nimic e totul. Ai înfățișarea vieții, însă nu o exprimi în întregime ei, cu care se revarsă, acel nu știu ce și care e sufletul poate: în sfârșit acea floare a vieții pe care au dobândit-o Tizien și Rafael. Plecând dela punctul extrem unde ați ajuns, s'ar face poate pictură excelentă, însă obosiți prea repede. Vulgular admiră, însă adevăratul cunoscător surâde.

O! Mabuse, o maestre! adăogă acest ciu-

La librăria diecezană din Arad

se găsesc

propise (corecte)
de examen

cu Cor. 1-20 o sută bucăți, plus 20 fileri
pentru porto postal; asemenea
cărți potrivite pentru premii școlare.

ROMÂNIA

O femeie română văduvă,
fără familie (inteligentă), dar
lipsită de mijloace, în etate
de 45—48 ani, află îndată
aplicare, ca **econoamă** la
un preot văduv, fără fam.

Ofertele a se adresa la administr. foaiel
„Românul“
sub numele „Simplex“.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinilor cu renume
universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; solidi-
tatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere romă-
nești după plac, se pot primi pentru probă și
recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub îngrijirea
mea de specialist, mașinile vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și conta-
bilitate la mașină.

Mare magazin de aparțințe de cea mai
bună calitate.

dat personaj, ești un hoț, ai luat viața cu tine!
Afară de aceasta, reluă el, pânza asta valorează
mai mult decât picturile acestei secături de Ru-
bens, cu munții săi de carne flamandă, presărați
cu vermillon, puhoalele lui de plete și mormanul
de culoare. Cel puțin aici ai culoare, sentiment
și desen, trei părți esențiale ale Artei.

A! dar aceasta Sfântă, e sublimă! strigă cu
voce tare, tânărul, ieșind dintr'o adâncă reverie.
Aceste două figuri, aceea a sfintei și aceea a
luntrașului au o însușire, necunoscută pictorilor
italieni; eu nu cunosc unul singur măcar,
care să fi creat ceva asemănător nehotărârii lun-
trașului.

— E a d-tale picicul acesta? întreabă Porbus
pe bătrân.

— Vai! maestre, iartă-mi îndrăsneala, răs-
punse neofitul roșindu-se.

Sunt un necunoscut, măzgălit de din in-
stinct și sosit de puțină vreme în acest oraș,
izvorul întregii științe.

— La lucru! îi zise Porbus, dându-i un
creion roș și o foaie de hârtie.

Necunoscutul schiță cu ușurință pe *Maria
Egipteanca.*

— Oh! deajuns — îi spuse bătrânul. Nu-
mele d-tale?

Tânărul scrisse în partea de jos a hârtiei
Nicolas Poussin.

(Va urma)

Prima fabrică de
maccaroane și aluat în Ardeal

frății lui **Jacob Uhl**

proprietarii primei mori cu sul din Țelat
Sibiiu—Nagyszeben, str. Șaguna 17.

Filiale: Saggasse nr. 30, Jungerwaldstrasse nr. 3.

Își recomandă macaroanele și alte fabricate de aluat recunoscute ca excelente.

Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.

Instiințare. Am onoare a aduce la cunoștința on. publice din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9**, un nou

institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog splijinul on. Publice.

Cu simă: **EUGENIU JUNCAN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, se capătă la —

Librăria FRĂȚII ROTH
ARAD, Andrassy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină și neagră cu
16 coroane 50 fl.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provinciă se execută în aceeași zi.

25 (11)

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din București 1906 cu **Grand Prix**, cea mai înaltă distincție și **medalie de aur**.
La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu **medalie de aur**, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu **medalie de aur**.

Doă fabrici proprii.

Frății Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

B r a ș o v.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut „Coroana“, mori mânăte cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor cerințelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diatheză urică, rheumatism, boale de stomach : : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în : : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc imprimulă feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comandele din proviziă se efectuează încă în aceeași zi.

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

ANUNȚ.

Prima turnătorie de fier și alamă Sibiană, fabrică de mașini agricole și industriale, atelier de mori și mare prăvălie de fier.

Are onoarea a recomanda P. T. public bogatul său depozit în *mașini de treerat cu brațul, cu manej în curele sau cu transmisiuni, treerător cu scuturător de paie cu însăcutitor și dublu curățitor de ori ce mărime, asemenea motoare încălșite cu benzin sau păcură dela 2 cai putere însus, mașini de treerat trifoiu, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, cositoare de nutreț, greble americane pentru strânsul nutrețului, mașini de lână cu darac sau lup, piua pentru abale (postav), mori pe postament foarte solid din lemn tare, pietrii de mori de Buda, franceze, sucroer, cincantină, și de Königsberg.*

SAM. WAGNER
ERSTE HERMANNSTÄDTER EISENGIESSEREI LANDW. MASCHINEN-FABRIK. MÜHLENBAUANSTALT U. EISENHANDLUNG.
HERMANNSTADT NAGYSZEREN
SIBIU

Curele prima calitate englezești.

Cu un cuvânt tot soiul de mașini agricole sau industriale în asortiment mare depozit din ori ce soi de mașini mari sau mici, cu **prețurile cele mai moderate și condițiuni de plată favorabile!**

Cine dorește a-și procura ori și ce mașini și vrea să fie cinstit servit — cu garanță — să se adreseze acestei firme.

Cataloge și desennuri la cerere gratis și franco.

Feriti-vă de escroci?